



CIBERESPÈCIES

Butlletí electrònic del Servei de Protecció d'Espècies



CIBERESPÈCIES

El butlletí del Servei de Protecció d'Espècies



Edició en format PDF
Distribució gratuïta mitjançant
correu electrònic i on-line

Número 24.
octubre de 2010



Govern de les Illes Balears

Conselleria de Medi Ambient



CIBERESPÈCIES

Butlletí electrònic del Servei de Protecció d'Espècies

CONTINGUT DEL NÚMERO 24

L'ESFORÇ SERVEIX

Actuacions realitzades per la UFF des de la seva creació en el mes de maig de 2010	pàg. 04
Cens Àguila Peixatera 2010	pàg. 05
Millora de basses temporals	pàg. 06
Nova alliberació de Rossetes a s'Albufera de Mallorca	pàg. 06

CLOROFIL·LA

El Teix. La investigació com a eina d'investigació	pàg. 07
Curs de recol·lecció de llavors	pàg. 08
Recollida de llavors	pàg. 09

RAMPELLADES

7th International Symposium on The Lacertids of the Mediterranean Basin	pàg. 10
Bon any per a la reproducció del Voltor Negre	pàg. 11
Instal·lació de plataformes a safareigs per evitar ofegaments de rapinyaires	pàg. 11
Recompte de larves de Ferreret en el 2010	pàg. 11
Xerrada sobre el Pla de Recuperació del Llangardaix Gegant de La Gomera	pàg. 12
Inclusió de determinats arbres al Catàleg d'Arbres Singlars	pàg. 12



CIBERESPÈCIES

Butlletí electrònic del Servei de Protecció d'Espècies

COFIB

Colonització, recolonització o explosió poblacional d'una espècie dormida?

.....pàg. 13

HEM LLEGIT

Noves visions de la flora de Menorca

.....pàg. 14

**Weather conditions promote route flexibility during open ocean crossing
in a long-distance migratory raptor**

.....pàg. 14

Anuari Ornitològic de les Balears, volum 24 (2009)

.....pàg. 14

Atles dels aucells nidificants de Mallorca i Cabrera

.....pàg. 15

COSES QUE PASSEN

NOTÍCIES AL MÓN

Malaltia que no permet descansar a les ratapinyades, amenaça d'extingir-les

.....pàg. 16

NOTÍCIES D'EUROPA

Petrell de Zino, en perill

.....pàg. 16

NOTÍCIES D'ESPANYA

**“Operació Silvestre”. La Guàrdia Civil intervé més de 2.500 exemplars
d'espècies protegides**

.....pàg. 17

Direcció

Joan Mayol.

Disseny i maquetació

Xavier Canyelles.

Redacció per a aquest número

Iván Ramos, Jordi Muntaner, Tomeu Moragues, Eva Moragues, Joan Mayol,
Joan A. Oliver, José A. Mateo, Lluís Parpal, Juan Carlos Malmierca i Maria Massot

Fotografies

Dels autors respectius i del Servei de Protecció d'Espècies. A excepció de que s'indiqui el contrari.



ACTUACIONS REALITZADES PER LA UFF DES DE LA SEVA CREACIÓ EN EL MES DE MAIG DE 2010

La Unitat de Flora i Fauna (UFF), constituïda per un tècnic coordinador i sis naturalistes, quatre dels quals treballen a Mallorca, un a Menorca i un a Eivissa (els dos darrers es comparteixen, a parts iguals, amb la Unitat de Sanitat Forestal), va posar-se en funcionament en el mes de maig de 2010. Des de llavors, la UFF ha duit a terme un important nombre d'actuacions per a la protecció de la flora i la fauna balear, tot i les dificultats de desplaçament ocasionades per la manca de vehicles tot terreny que no han pogut estar a disposició de la Unitat fins el mes de setembre.

Pel que fa a la flora, la UFF ha destinat l'11% de les jornades totals a l'execució de les accions del Pla de conservació de la flora del Puig Major que inclou 31 espècies, de les quals dues estan catalogades "en perill d'extinció" i la resta "d'especial protecció" o "d'interès especial".

Així mateix, s'han destinat un 17% de les jornades a l'execució de les accions previstes en els corresponents

plans de 9 espècies catalogades "en perill d'extinció", d'una espècie catalogada com a "sensible a l'alteració de l'hàbitat" i d'una altra catalogada com a "vulnerable". En relació a la fauna, el major esforç de la UFF s'ha destinat a l'execució de les accions dels Plans de recuperació de dues espècies catalogades en perill d'extinció: el ferreret, (22% de les jornades) i la milana, *Milvus milvus* (7% de les jornades); i a l'execució del Pla de conservació de l'Àguila Peixatera, *Pandion haliaetus*. També s'ha destinat un esforç important (4% de les jornades totals) a la gestió de les espècies de flora introduïdes invasores. Finalment, s'han duit a terme algunes actuacions puntuals de conservació d'altres espècies de flora catalogades.

(6% de les jornades). Per una altra banda, s'ha destinat un 6% de les jornades totals a la conservació d'altres espècies de la fauna balear.

Finalment, és important destacar que la UFF ha començat a treballar en la realització d'un banc de mostres de pells i d'ossos utilitzant els animals morts que arriben al Centre de Recuperació de Fauna Silvestres de les Illes Balears (COFIB)■

ILLES BALEARS		
ACTUACIONS DE LA UFF	JORNADES	PERCENTATGE
Flora amenaçada Puig Major	48	11,4
Teixos puig Tomir i s'Arboçar	20	4,7
<i>L. barceloi</i> (Ses Fontanelles)	12	2,8
<i>Limonium</i> sp (Magaluf)	8	1,9
<i>O. robusta</i> (Son Bosc)	6	1,4
<i>Pinus pinaster</i>	9	2,1
<i>Apium bermejoi</i>	6	1,4
<i>E. margalidiana</i>	4	0,9
<i>S. cambessedesii</i>	7	1,7
<i>Limonium</i> sp	6	1,4
Flora introduïda invasora	19	4,5
Altres espècies flora	12	2,8
<i>Alytes muletensis</i>	92	21,8
<i>Pandion haliaetus</i>	26	6,2
<i>Milvus milvus</i>	30	7,1
<i>Aegypius monachus</i>	6	1,4
<i>Larus audouinii</i>	10	2,4
Fauna introduïda invasora	4	0,9
Altres espècies fauna	15	3,6
Banc de mostres animals (COFIB)	8	1,9
Treball oficina	40	9,5
Altres actuacions	32	7,6

CENS ÀGUILA PEIXATERA 2010

Entre els mesos d'abril i juliol de 2010 es van realitzar sortides per terra i mar per dur a terme el seguiment i control de cria de l'Àguila Peixatera a Mallorca, Cabrera i Menorca.

CENS: Els resultats finals dels nius ocupats i polls ha sigut el següent:



foto: polls al seu niu. Arxiu SPE.

ILLA	NIUS OCUPADATS	NIUS AMB POSTA	NIUS AMB EXIT	POLLS VOLANT
MALLORCA	11	10	10	14
MENORCA	4	4	2+1*	3+1*
CABRERA	2	2	2	5
TOTAL	17	16	14+1*	23

* Niu destruït per un temporal, es va salvar un poll dels tres que hi havia quan es va retirar pel Hacking.

MARCATGE: Així mateix s'han anellat un total de 5 polls a Mallorca, 5 a Cabrera i 4+1 a Menorca:

ILLA	ANELLA METÀL·LICA	ANELLA PLÀSTICA
MALLORCA	1001257	CH
	9060711	CF
	9060712	CL
	9060713	CJ
	9060714	CK



foto: Javier Manzano realitzant treball de camp. Arxiu SPE.



foto: Juan Carlos Malmierca realitzant treball de camp. Arxiu SPE.

BAIXES: El dia 17 de setembre es va recollir una Àguila Peixatera morta a la cantera de marès costanera de la Fortalesa de Pollença. Es tractava d'un poll d'aquest any sense marcar i sense signes en principi de que s'electrocutés. L'exemplar es va dipositar al COFIB per a la seva necròpsia■

MILLORA DE BASSES TEMPORALS

El setembre de 2010 personal del servei de Protecció d'Espècies ha realitzat la neteja parcial de tres basses temporals amb autorització dels propietaris dels terrenys on es troben. És la primera vegada que es realitza una tasca semblant.

De les tres escollides, una està inclosa en el Lloc d'Interès Comunitari (LIC) ES000081 Cap Enderrocat-Cap Blanc i les altres dues s'han ficat enguany en una proposta d'inclusió de determinades basses temporals de la marina de Lluçmajor en la Xarxa Natura 2000. La neteja s'ha efectuat manualment i ha consistit en la retirada parcial de terra acumulada en la zona central de dues d'elles i en l'extracció de terra i pedres en una altra. També s'ha realitzat la poda d'uns grans ullastres que cobrien excessivament una d'aquestes basses, aportant una excessiva quantitat de matèria orgànica per descomposició de la fullaraca caiguda.



foto: calàpet (*Bufo viridis*). X. Canyelles.

Aquestes basses són punts regulars de reproducció dels calàpets (*Bufo viridis*) i dues d'elles presenten poblacions de la rara falguera *Marsilea strigosa*, protegida per la Directiva Hàbitats, així com d'altres espècies de plantes aquàtiques pròpies d'aquest medi.

També són importants per invertebrats aquàtics o que presenten fases aquàtiques en alguna de les etapes de la seva vida, amés de ser punts d'abeurada per a aus i per a la tortuga mediterrània. La neteja s'ha fet sense alterar les voreres que formen platges a on surten moltes de les plantes aquàtiques.

Poc després de fer aquesta neteja s'han produït precipitacions de 30 litres/m² i dues de les basses ja han efectuat una càrrega important d'aigua i, als pocs dies, ja havien comparegut els primers invertebrats aquàtics■

Nova alliberació de Rossetes (*Marmaronetta angustirostris*) a s'Albufera de Mallorca

Després de que el servei de Protecció d'Espècies publiqués, el 2009, un article a la revista Quercus explicant el Pla Homeyer i els resultats obtinguts, el ZooBotànic de Xeres es va posar en contacte amb aquest Servei oferint exemplars de Rosseta (*Marmaronetta angustirostris*) nascuts en captivitat.

Els exemplars parentals captius a aquest nucli zoològic procedeixen d'aus capturades a Espanya i la donació va ser immediatament acceptada. El passat dia cinc d'agost de 2010 varen arribar en avió una primera partida d'onze exemplars nascuts enguany.

Aquests exemplars duen una anella taronja del ZooBotànic de Xeres i varen ser anellats amb anella metàl·lica oficial al Consorci per de Recuperació de Fauna de les illes Balears (COFIB) i alliberats el mateix dia a una zona al centre del Parc Natural de s'Albufera.



foto: Exemplar de Rosseta. Arxiu SPE.

Posteriorment, el quinze de setembre de 2010 varen arribar 4 exemplars més, també amb anella taronja, que varen ser anellats al COFIB amb anella metàl·lica oficial i alliberats el mateix dia a Es Colombars, en el parc natural de s'Albufera. Aquests 15 exemplars s'afegeixen als 18 alliberats l'any 2009, dels que 6 s'alliberaren al Salobrar de Campos y 12 a s'Albufera.

El 2010 ha estat una any especialment bo per a la reproducció de Rossetes a s'Albufera, així com per altres aus aquàtiques. El personal del parc ha detectat entre 3 i 6 colles reproductores, algunes de les quals han tingut èxit. Això, juntament amb les alliberacions, ha

fet que durant la segona meitat de setembre s'hagin vist les majors concentracions de rossetes, amb un màxim de 53 exemplars.

Aquesta espècie, en perill d'extinció a Espanya, va nidificar el 1967 al Salobrar de Campos, sense que s'hagi tornat a detectar com reproductora a aquest lloc. La primera reproducció al parc natural de s'Albufera de Mallorca es va produir l'any 1997 i, des de ençà, està experimentant un lleuger creixement pel que fa al nombre de colles reductores i d'exemplars■



foto: Albufera de Mallorca. X. Canyelles.



EL TEIX. LA INVESTIGACIÓ COM A EINA DE CONSERVACIÓ

Els darrers cinc mesos ha col·laborat al Servei de Protecció d'Espècies un alumne en pràctiques del Màster Gestió de la Biodiversitat atorgar per la Universitat Autònoma de Barcelona, en Xavier Rotllán.

La seva feina ha estat principalment emmarcada dins el Pla de Maneig del *Taxus baccata* (Teix). S'ha encarregat d'actualitzar la base de dades existent i analitzar les dades per tal de caracteritzar les poblacions naturals, l'estructura poblacional i la identificació de les zones més aptes per a futures actuacions de repoblació.

És sabut per tots que els principals problemes que pateix el Teix a Mallorca és la falta de plàntules joves a la natura (excepte a Banyalbufar) i l'aïllament dels individus, degut principalment a l'acció dels herbívors. I per aquests motius es fa necessari la intervenció humana amb la incorporació de nous Teixos a les poblacions naturals més vulnerables. En aquest sentit, la feina d'en Xavi ha estat molt útil per conèixer més l'espècie i per enfocar els esforços de conservació sota les recomanacions d'un acurat estudi

de recerca i investigació que ha fet servir complicades eines estadístiques i informàtiques, de forma que se podran destinar més recursos a aquelles zones més aptes per al correcte desenvolupament de l'espècie.



foto: Xavier Rotllán preparant un protector de reixa metàl·lica a un exemplar jove de Teix. Arxiu SPE.

A l'illa de Mallorca es coneixen 603 Teixos vius d'origen natural distribuïts en 10 localitats al llarg de la serra de Tramuntana. Es troben a una alçada d'entre 753 i 1378

metres, amb una precipitació anual d'entre 676 i 923 mm i una temperatura mitjana anual de 10,7 i 13,7°C. Ocupen els hàbitats CORINE de “bosc caducifoli i marcescent” i “roques nues amb forta pendent”.



foto: exemplar adult de Teix. Arxiu SPE.

L'estudi confirma la poca presència d'individus juvenils, l'absència total de germinacions i la gran quantitat d'individus amb expressió sexual desconeguda a la majoria de poblacions. Només la meitat de les poblacions compta amb un nombre remarcable d'individus, i n'hi ha cinc que no arriben ni a la mitja dotzena.

Les zones més idònies per al desenvolupament dels Teixos a l'illa és la zona del Puig Major i la del Massanella-Serra dels Teixos. I tenint en compte que la distància crítica de pol·linització és de 140 metres, s'han detectat 16 individus que no tenen veïns i, per tant, nul·la capacitat de regeneració natural, essent en aquests indrets necessària la reintroducció de planta provinent de viver.

Ha estat un plaer per a nosaltres tenir a en Xavier al Servei i aprofitem per agrair-li la bona feina realitzada i felicitar-lo pel magnífic resultat obtingut amb aquest treball de pràctiques, una merescuda Matricula d'Honor. Enhorabona Xavi! ■

CURS DE RECOL·LECCIÓ DE LLAVORS

Recentment l'Institut Balear de la Natura ha organitzat un curs per formar els membres de la Unitat de Flora i Fauna del Servei de Protecció d'espècies en la recollida de llavors.

El curs va ser impartit pel tècnic del Viver Forestal de Menut, en Carles Cardona, qui després d'una sessió tècnica ens va mostrar les instal·lacions i el banc de llavors de Menut.



foto: banc de llavors. Arxiu SPE.

Al llarg de la jornada varen sortir moltes qüestions pràctiques que de ben segur ens seran d'utilitat a l'hora de cobrir una de les principals accions de tots els plans de conservació i recuperació de flora, la recollida de llavors com a reservori *ex situ* de les principals espècies més amenaçades de les Balears.

Agraïm en Carles la seva xerrada i a Menut per acollir-nos ■



foto: assistents al curs. Arxiu SPE.

RECOLLIDA DE LLAVORS

Evitar la desaparició de les espècies més amenaçades i rares de les Balears és una prioritat del Servei de Protecció d'Espècies i, per això, la recollida de llavors és una de les principals actuacions que s'han de realitzar en el marc dels plans de Recuperació i Conservació.

Pareix una feina fàcil, aquesta de recollir llavors, però és molt important agafar-les en el moment idoni, quan les llavors estan madures, i saber en tot moment la localització exacta de la població i fins i tot, en el cas de poblacions amb pocs exemplars, l'individu del qual s'agafen les llavors.

El protocol de recollida és senzill.

Es recomana no agafar més del 20% del total de les llavors disponibles, les quals es col·loquen dins sobres de paper marcats amb el nom de l'espècie, la localitat, la data i el recol·lector.

La falta d'aquestes dades de referència podria suposar la no utilització de ses llavors per a futures actuacions de reforçament poblacional.

A finals d'aquest estiu el SPE ha organitzat varies campanyes de recol·lecció de llavors de totes les espècies objectes de pla de recuperació o conservació. Entre d'altres podem citar el Teix (*Taxus baccata*), espècies amenaçades del Puig Major (*Ligusticum huteri*, *Chaenorhinum rodriguezii*, *Cotoneaster tomentosus*, *Rosa squarrosa*, diferents falgueres, ...), arbres caducifolis (*Lonicera pyrenaica* subsp. *majoricensis*, *Acer granatense*, *Amelanchier ovalis*, *Ilex aquifolium*), endemismes menorquins (*Vicia bifoliolata*, *Apium bermejoi*, *Femeniasia balearica*) i eivissencs com sa lletrera de ses margalides (*Euphorbia margalidiana*).

I les diferents espècies de saladines endèmiques de Magaluf i ses Fontanelles.

Una novetat del SPE ha estat la recol·lecció de les llavors de part de les saladines endèmiques d'Eivissa (*Limonium ebusitanum*, *L. cossonianum*, *L. scorpioides*). En aquest cas, i degut a la dificultat d'identificació taxonòmica, s'han recol·lectat plecs d'herbari (bocins de planta sencera) per verificar la identificació de les llavors agafades.



foto: recollida de llavors de *Polystichum aculeatum*. Arxiu SPE.

Totes aquestes llavors es renten i es separen d'altres restes vegetals, s'eliminen les llavors aparentment inviables i finalment queden emmagatzemades al viver forestal de Menut per ésser, pròximament, enviades a altres jardins botànics, els quals guardaran les llavors dins els seus bancs de germoplasma ■

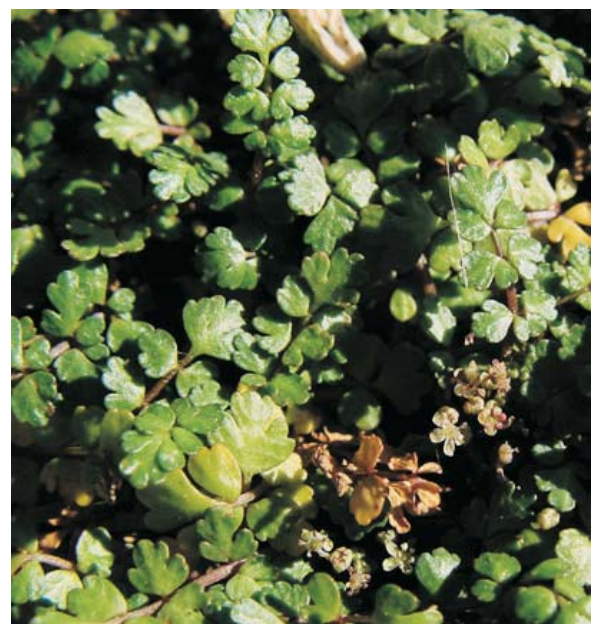


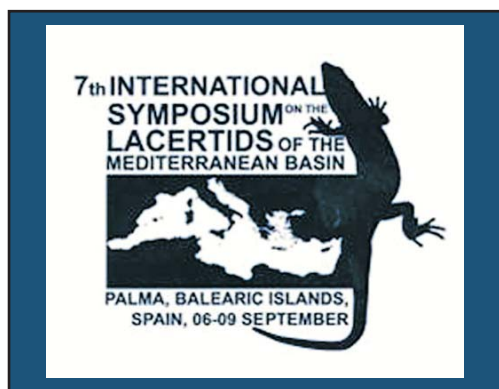
foto: *Apium bermejoi*, endemisme menorquí, del qual s'han recol·lectat llavors. X. Canyelles.

7th International Symposium on the Lacertids of the Mediterranean Basin

Des del 6 al 9 de setembre de 2010 s'ha celebrat a Palma el 7è simposi sobre lacèrtids mediterranis, un congrés que reuneix periòdicament a prestigiosos especialistes en aquesta família de sauris, i en el qual el Servei de Protecció d'Espècies del Govern de les Illes Balears, ha presentat dues comunicacions relacionades amb la conservació de les espècies endèmiques de les Illes Balears.

El marc mediterrani, en el qual s'enquadra la major part de les ponències presentades, posa de manifest la importància que aquesta zona del món ha tingut per a l'evolució i expansió de la família.

No resulta per això estrany que bona part de les conferències plenàries, de les presentacions orals i dels cartells presentats hagin estat dedicades a l'exposició de resultats obtinguts en estudis de tipus filogeogràfic i filogenètic.



Altres ponències s'han centrat en el comportament o l'ecologia de llargardaixos i sargantanes de la conca mediterrània o els seus voltants, deixant veure també l'interès que aquests rèptils susciten.

Però l'abundància i la qualitat dels treballs relacionats amb els interessants processos evolutius i la biologia dels anomenats "True Lizards" contrasta, no obstant això,

problemes de conservació amb espècies mediterrànies (i especialment de llargardaixos) i/o les solucions que han estat presentades. Suggestim per això als organitzadors de la vuitena edició (a celebrar a Eslovènia, en una data encara per decidir) que realitzin un esforç suplementari per a cobrir aquest buit i que impulsin el diàleg entre investigadors i gestors. Ho agrairan sens dubte els mediterranis■

Resums de les comunicacions presentades pel Servei de Protecció d'Espècies:

The Lacertids of the Balearic Islands and the recent introduced reptiles

Jose A. Mateo, Joan Mayol & Joan A. Oliver

Conselleria de Medi Ambient, Govern de les Illes Balears, C/Gremi Corredors, 10, 07009 Palma, Balearic Islands, Spain.

The arrival to the Balearic Islands of new species proceeding from the Iberian Peninsula and other peri-mediterranean regions supposes a potential threat for the survival of the two endemic lacertids. The accession and rapid expansion of *Hemorrhois hippocrepsis* and *Rhinechis scalaris* in Ibiza, an island without snakes until a few years ago, might already be affecting the populations of *Podarcis pityusensis*. The populations of *Podarcis lilfordi* on Cabrera and the other islets surrounding Majorca might equally in turn be affected by *Podarcis siculus*, another lacertid species recently introduced in Mallorca.

Protection and Conservation of the Endemic lizards of the Balearic Islands: State of the Arch

Joan Mayol , Carlota Viada, José A. Mateo & Iván Ramos

Conselleria de Medi Ambient, Govern de les Illes Balears, C/Gremi Corredors, 10, 07009 Palma, Balearic Islands, Spain.

Endemic lizards from Balearic Islands, *Podarcis pityusensis* and *P. lilfordi*, are subjected to legal protection and effective conservation measures in recent decades. Since Martínez-Rica and Cirer (1982) –a paper devoted to the pityusic species, but that would be generalized-, the situation has changed considerably. In this communication, we consider the current legal situation, the habitats what are covered by protected areas (natural parks and reserves), and the factors of threat suggested recently. Finally, we enumerate the priorities in the future management of both species -according to the authors- and which stocks would be those of preferential attention.

BON ANY PER A LA REPRODUCCIÓ DEL VOLTOR NEGRE

El seguiment de la reproducció del Voltor Negre (*Aegypius monachus*) durant el 2010, que realitza la Fundació per a la Conservació dels Voltors (VCF) mitjançant contracte amb la Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat, amb la participació del personal del servei de Protecció d'Espècies, demostra la bona tendència que experimenta aquesta espècie a Mallorca, a on es troba l'única població insular del món.

Enguany 16 plataformes han estat ocupades, tres d'elles noves, 11 a pins situats a penya-segats costaners i 5 a pins situats a penya-segats interiors, i a totes elles es va realitzar posta.

D'aquestes 16 nius, només 9 varen treure endavant al seu poll, però aquesta xifra és, juntament amb l'obtinguda el 2008, la més elevada des de que es va iniciar el seguiment d'aquesta espècie el anys vuitanta. Tres polls han estat anellats pel Servei de Protecció d'Espècies amb la participació de membres de la VCF, tots ells amb anella metàl·lica oficial i amb anella de lectura■

INSTAL·LACIÓ DE PLATAFORMES A SAFAREIGS PER EVITAR OFEGAMENTS DE RAPINYAIRES

La primavera de 2010 es va iniciar la col·locació d'unes plataformes o palets de fusta tractada a diferents safareigs situats a zones freqüentades pels milans, tant al pla i al Raiguer, com alguns més a Artà i a la marina de Llucmajor.

Amb aquesta intervenció es pretén minimitzar el risc d'ofegament de milans i d'altres aucells a safareigs. A més, aquestes plataformes també afavoriran el que moltes d'altres aus puguin abeurar a aquest dipòsits d'aigua amb facilitat i sense risc d'ofegament.

Aquests palets es varen construir amb fusta tractada per tal d'aguantar més temps el contacte amb l'aigua. També se'ls va afegir unes petites rampes per afavorir la pujada d'un possible aucell caigut a l'aigua, així com una branca d'ullastre per facilitar l'enlairament de qualsevol aucell que pogués pujar al palet.

L'any 2008 dos palets instal·lats experimentalment a un gran safareig situat al pla, molt a prop de Palmanyola, varen salvar la vida a un milà.

Aquest exemplar es va dur al Centre de Recuperació de Fauna (COFIB) i, posteriorment, es va alliberar amb un emissor satèl·lit del GOB.

Amb aquest precedent, i dintre de les accions previstes pel vigent Pla de Recuperació del milà, espècie catalogada a les Illes Balears en Perill d'Extinció, es va decidir prendre aquesta iniciativa.

En total s'han col·locat 27 palets abans de finalitzar la reproducció del milà, dels quals 4 a Llucmajor, 3 a Artà, i la resta entre Alaró, Santa Maria, Esporles, Valldemossa, Marratxí i Palma■

RECOMPTE DE LARVES DE FERRERET AL 2010

El juliol s'ha realitzat, com cada any, el recompte anual de larves de Ferreret, que enguany ha sofert un descens respecte al recompte del 2009, màxim històric amb 39.224 larves. Enguany s'han comptabilitzat un total de 31.004 larves, dades comparables a les del 2007. Per primera vegada el recompte s'ha duit a terme per personal de la Unitat de Flora i Fauna (IBANAT), adscrita al servei. També ha fet 20 anys de la realització dels recomptes anuals de larves de manera ininterrompuda, el que ens permet apreciar de manera estadísticament significativa l'efectivitat de les accions dels Plans de Recuperació de l'espècie.



També hem constatat la reproducció a dues noves localitats, dos petits torrents naturals, on es varen fer reintroduccions al 2007 i 2008, dins de les accions del Pla de Recuperació i on enguany s'han sentit cants i presència de larves. Esperem que en pocs anys les poguem incorporar al recompte com a noves localitats de reintroducció■

XERRADA SOBRE EL PLA DE RECUPERACIÓ DEL LLANGARDAIX GEGANT DE LA GOMERA

El passat dia 1 d'octubre a les 14 hores tengué lloc a la sala de premsa de la Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat una xerrada sobre el Pla de recuperació del Llangardaix Gegant de La Gomera (*Gallotia bravoana*), a càrrec de José Antonio Mateo (entrevistat al Ciberespècies nº 22), responsable del Programa de recuperació de l'espècie de 2000 a 2009.



foto: xerrada de José Antonio Mateo. Arxiu SPE.

La xerrada, molt interessant, va tractar sobre diferents aspectes de l'espècie: des de la seva troballa l'any 1999, passant per les amenaces que pateix (bàsicament depredació per moixos) i les dificultats administratives per a la seva gestió. Va tenir una durada d'uns 45 minuts, i comptà amb la presència d'una quinzena d'assistents ■

INCLUSIÓ DE DETERMINATS ARBRES AL CATÀLEG D'ARBRES SINGULARS

Quatre arbres s'han inclòs dins el Catàleg d'Arbres Singulars de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (publicat en el BOIB Núm. 118. 12/08/2010, mitjançant resolució del Director General de Biodiversitat).

Dels arbres catalogats, tres es troben a Mallorca i un a Menorca. També es protegeix l'entorn immediat dels arbres que comprèn la projecció ortogonal de la capçada damunt el sòl ■

Ginjoler del Convent de la Concepció:

situat al pati del convent de la Concepció de Palma. Segons les monges agustines el lloc on està situat l'arbre antigament era una plaça pública i l'arbre ja hi era abans de ser convent. Per altre banda, a l'obra "Die Balearen", publicada a l'any 1869, ja hi apareix una il·lustració del pati del ginjoler on s'observa el dibuix del ginjoler, que ja és adult i de mides considerables. Presenta unes dimensions extraordinàries i potser que sigui el més gran de la seva espècie a les Illes Balears.



Plater de la Font de Valella:

presenta unes característiques físiques extraordinàries, amb una altura total de 23m aproximadament i s'ubica en el terme municipal de Selva.

Pi de Son Creus:

situat a la finca Son Creus de Bunyola, a la ctra. Bunyola- Orient. També presenta unes característiques físiques extraordinàries (aproximadament 31m d'altura total)

Platers de l'ermita de St. Joan:

són quatre exemplars ubicats davant l'ermita de Sant Joan des Vergers, a Maó. Els arbres són molt coneguts per la població, especialment per la gent de certa edat, que tenia com a tradició habitual anar a passejar per aquella zona d'hortals. S'han inclòs en el catàleg per les seves característiques físiques extraordinàries i pel seu valor cultural.



COLONITZACIÓ, RECOLONITZACIÓ O EXPLOSIÓ POBLACIONAL D'UNA ESPÈCIE DORMIDA?

Des de l'any 2009 han començat a arribar al Centre de Recuperació de Fauna del COFIB (Consorti per a la Recuperació de la Fauna de les Illes Balears) exemplars de *Suncus etruscus* (Mussaranya Nana). No deixa de ser curiós que, amb més de 14.000 entrades de fauna silvestre entre els anys 2003 i 2008, no s'havia rebut cap exemplar d'aquesta espècie i només entre el 2009 i el 2010 ja n'han arribat vuit. Totes les entrades s'han produït entre els mesos de maig i agost (excepte una el mes de febrer).



foto: exemplar trobat viu a Mallorca. Patxi Blasco.

Les localitats d'origen estan prou separades: Manacor, Santa Eugènia, Felanitx, Bunyola, Ses Salines i Algaida. A alguna d'aquestes localitats coincideixen més d'un exemplar. La pregunta és, d'on surten ara aquests animalons?, teníem una població petita tot i que ben distribuïda i ara per determinades circumstàncies s'ha donat una explosió poblacional?, com és que fins ara no havia aparegut l'espècie a les egagròpiles d'òliba estudiades?

Ja cap els anys 50 es va descriure aquesta espècie a la que després es va perdre la pista. Ara, els darrers anys, torna a ser protagonista i aparèixer a Mallorca.

L'any 2008 S. Pinya i altres autors publiquen i descriuen la presència d'aquesta espècie al municipi de Bunyola, Mallorca (vegeu Ciberespècies 19). Amb les dades obtingudes al Centre de Recuperació de Fauna del COFIB, sabem que la distribució actual a l'illa és molt més àmplia.

La troballa actual d'individus d'aquesta espècie ens proporciona dades i material per a diversos estudis que segur ens ajudaran a conèixer millor com i perquè apareix o reapareix aquesta espècie a Mallorca després de varies dècades de no tenir notícies d'ella■

Recordau que si trobau un animal ferit o mort heu de donar avís al telèfon d'emergències 112 o a la Conselleria de Medi Ambient (971 176 666).

També ho podeu fer directament posant-vos en contacte amb el COFIB:

Ctra. de Sineu, Km. 15'400 (07142 - Santa Eugènia)

971 14 41 07 - 607 55 40 55 (emergències)

Fax: 971 14 45 32

Correu electrònic: cofib@wanadoo.es

Detectar a temps possibles casos d'enverinaments, d'espècies introduïdes o d'espècies protegides en mal estat, és molt important i una tasca de tots. Gràcies per col·laborar.

HEM LLEGIT

notes bibliogràfiques

Noves visions de la flora de Menorca

Pere Fraga i Arguimbau

L'amic Pere Fraga ens ha remès una ponència amb aquest títol, que constitueix un ampli resum de la situació de la flora menorquina i l'evolució recent de la seva coneixença i conservació.

Aporta 34 espècies noves (o híbrids) per a la flora de Menorca, que no hi havien estat citades o han estat descrites en temps recents. Curiosament, fa referència a projectes corològics continentals, sense esmentar el projecte BioAtles; i oblida mencionar la Conselleria de Medi Ambient en cap de les iniciatives de conservació de la flora insular, o la Universitat en temes de recerca. Aquests detalls cantonalistes no lleven interès al document, còpia del qual és a disposició dels interessats en els arxius del SPE ■

Weather conditions promote route flexibility during open ocean crossing in a long-distance migratory raptor.

Ugo Mellone & Pascual López-López & Rubén Limiñana & Vicente Urios

En aquest treball s'analitzen les rutes migratòries de tornada des de Madagascar cap a l'hemisferi Nord, posant especial èmfasi en el tram oceànic del viatge que va des de Madagascar fins al continent africà. Aquesta és la primera vegada que s'analitza la ruta dels mateixos individus seguits en anys consecutius gràcies a la telemetria satelital.

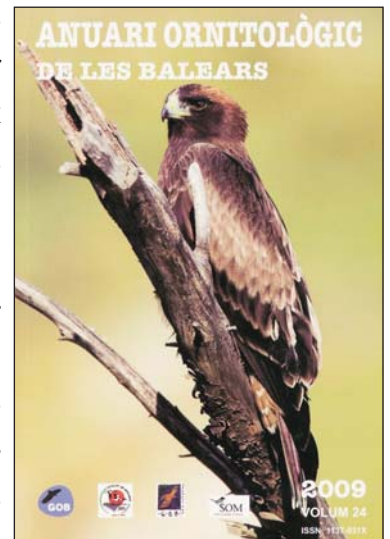
Com podreu veure a la figura, aquestes rutes varien en funció de les condicions meteorològiques locals i proporcionen una demostració empírica d'alguna cosa que s'havia proposat a nivell teòric, però que fins ara no havia pogut ser demostrat en aus migratòries. Els falcons

van ser capaços de creuar des de Madagascar a Somàlia en un vol sense escales de més de 1500 km de llarg (2009, a l'esquerra), recorrent una ruta més curta en 2010 (dreta) quan les condicions meteorològiques van ser més favorables. Un pdf de l'article es publicarà en breu al web del SPE ■

Anuari Ornitològic de les Balears, volum 24 (2009)

A l'estiu de 2010, i com cada any, s'ha presentat el volum 24 de l'Anuari Ornitològic de les Balears, publicació degana del anuaris ornitològics espanyols. Any rera any, aquesta col·lecció, indexada a la base de dades *Indicadores de Ciencia y Tecnología* (ICYT) i al directori *Latindex* (CINDOC; CSIC), millora en tots els aspectes, des de la presentació als continguts. Enguany, per exemple, afegeix un índex que permet localitzar totes les espècies citades al text.

En aquest volum, corresponent a l'any 2009, a més del tradicionals articles Registres ornitològics, Homologació de rareses a les Balears i Activitats ornitològiques durant el 2009, surten sis articles ben interessants sobre el cens de l'àguila calçada, el programa SOCME, l'ornitofauna de s'Albufereta, la de Ses Fontanelles, la biologia reproductiva del Ferrerico Blau i el seguiment via satèl·lit d'una Àguila Peixatera ■



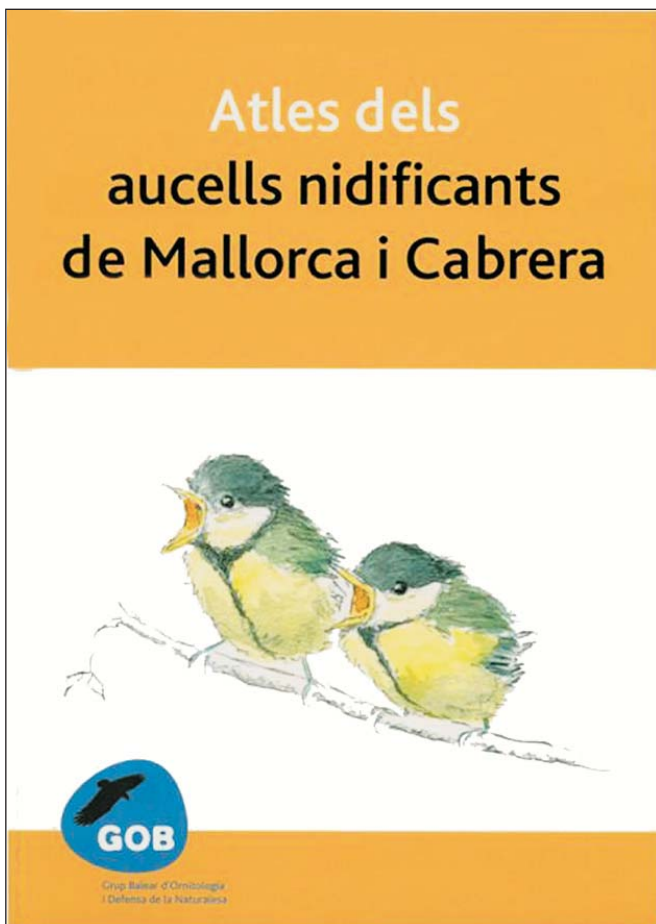
Atles dels aucells nidificants de Mallorca i Cabrera

Tretze anys després de la publicació del primer Atles, surt aquesta nova obra col·lectiva, resultat de la recollida d'informació durant el període 2003-2007, en la que han participat un bon grapat d'observadors recopilant les dades de nidificació a tot el territori.

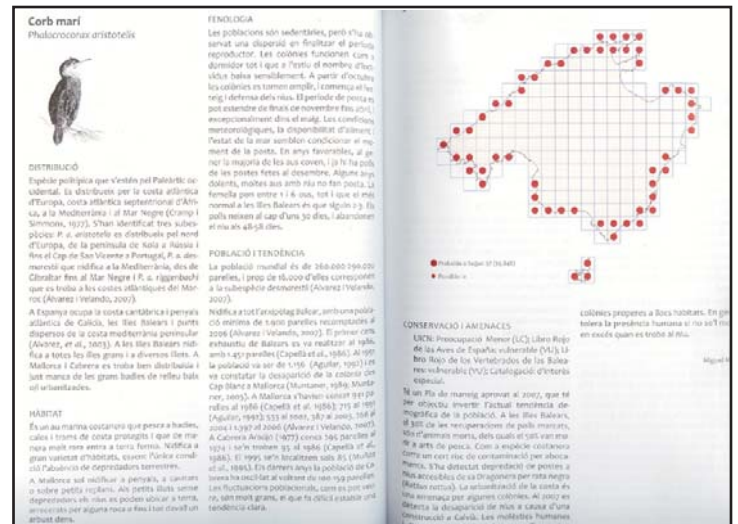
El llibre, cuidadosament presentat i ben il·lustrat, es reparteix en 14 capítols. Els inicials, destinats a l'introducció, medi físic, el temps durant el període d'estudi i la vegetació, han estat abordats per especialistes en cada tema.

Aquesta distribució és una de les grans diferències amb l'anterior atles, en el que la quadrícula va ser de 10 x 10 quilòmetres. Els següents capítols estan dedicats a les espècies exòtiques reproductores, a les de nidificació possible, als nidificants recents no registrats i a les espècies reproductores posteriors a 2007. El llibre finalitza amb un capítol que recull una àmplia relació de la bibliografia consultada.

En definitiva, es tracta d'un llibre imprescindible per l'ornitologia Balear que permetrà fer un seguiment de l'evolució dels aucells reproductors de l'illa ■



El capítol 9, és el més llarg, ja que explica en dues pàgines la distribució de cada espècie. En ell han participat un total de 27 ornitòlegs redactant un text molt complet, en el que s'aborda, en cada cas i de forma estandaritzada, en el següents quatre apartats: distribució, hàbitat, fenologia i població i tendència, sempre acompanyat d'un mapa en trama UTM de 5 x 5 quilòmetres.



COSES QUE PASSEN

notícies del món

NOTÍCIES AL MÓN

Malaltia que no permet descansar les ratapinyades amença d'extingir-les



Un fong està posant en perill les espècies de quiròpters de Nord-amèrica. Es tracta del *Geomyces destructans*, que es desenvolupa al nas i orelles d'aquests animals.

foto: botit.botany.wisc.edu/toms_fungi/may2009.html

Per causa de les molèsties que els produeixen, les ratapinyades desperten sovint de la seva hibernació i això els provoca una pèrdua energètica que en causa la mort. Segons pareix, l'espècie més afectada és la Ratapinyada del Cafè (*Myotis lucifugus*).

Un estudi de la revista Science demostra que durant el període d'hibernació mor, de mitjana, el 73% de les ratapinyades de la colònia.

A aquest ritme, l'espècie podria desaparèixer en dues dècades. El fong fou detectat per primera vegada a l'estat de Nova York el 2006, però s'ha estès a altres regions dels EEUU i a l'est de Canadà.

Se coneix molt poc de la seva biologia i mecanismes de propagació. Necessita, per desenvolupar-se, una temperatura no superior a 20°C. Podria afectar altres espècies de ratapinyades■

NOTÍCIES D'EUROPA

Petrell de Zino, en perill

El Petrell de Zino (*Pterodroma madeira*) és una au marina endèmica de l'arxipèlag de Madeira que es troba dins la categoria d'amença d'En Perill.

Durant l'agost de 2010 ha patit un episodi catastròfic, quan un incendi forestal a la colònia ha provocat la mort del 65% dels polls i tres adults.

Podeu imaginar l'impacte que aquest fet ha suposat per a un organisme que té una població total estimada en 80 parelles reproductores.



foto: Copyright © 2004-2008, All rights reserved

Contact: Birding Madeira

S'està fent una forta campanya de recaptació de fons per estabilitzar la zona cremada i evitar-ne l'erosió mitjançant fixació dels vessants, creació de nous nius i revegetació■

Més informació sobre l'espècie a:

http://en.wikipedia.org/wiki/Zino's_Petrel

Per a donacions: www.justgiving.com/zinos-petrel-disaster

“OPERACIÓ SILVESTRE” La Guàrdia Civil intervén més de 2.500 exemplars d'espècies protegides

La Guàrdia Civil, a la denominada operació “SILVESTRE”, duta a terme a les províncies de Lleó, Toledo, Ciutat Reial, Girona i Sevilla, ha procedit a la detenció de set persones, per la seva presumpta implicació en delictes relacionats amb el tràfic i contraban d'espècies protegides.

A l'operació han estat intervinguts més de 2.500 exemplars de distintes espècies protegides, entre les quals es troben aus, mamífers, peixos, rèptils, insectes, etc., destacant els exemplars de linx ibèric, pudú, trençalòs, llop, guacamai, cactus o mussols.

L'operació es va iniciar el passat mes de febrer, quan la Guàrdia Civil de l'aeroport de Lleó va detectar una maleta que al seu interior hi havia nombroses pells d'animals i aus, la major part exòtiques, en procés d'adobament, possiblement per a ser dissecades.

Davant la possibilitat de que es tractés d'un grup organitzat dedicat a aquesta activitat, el Servei de Protecció de la Natura de la Guàrdia Civil va iniciar una investigació orientada a determinar la procedència i destí final dels efectius descoberts, així com la seva il·legalitat.

Fruit d'aquestes investigacions, es va poder determinar l'existència d'una organització internacional dedicada al tràfic d'espècies amenaçades, per la qual cosa es va establir un dispositiu per a la localització i detenció dels responsables.

Seguidament, es va procedir a la detenció de tres persones a la província de Lleó, una a Toledo, una a Ciutat Reial, una a Sevilla i una a Girona, totes elles com presumptes autores dels delictes continuats de contraban i tràfic d'espècies amenaçades, amés d'associació il·lícita. Així mateix, es va procedir al registre de set domicilis, als quals es van decomissar 2.700 exemplars de nombroses espècies exòtiques o en perill d'extinció i documentació relacionada amb el tràfic de les espècies ■

(Font: <http://www.guardiacivil.org/prensa>)